



Makroekonomikas un budžeta apskats 2020

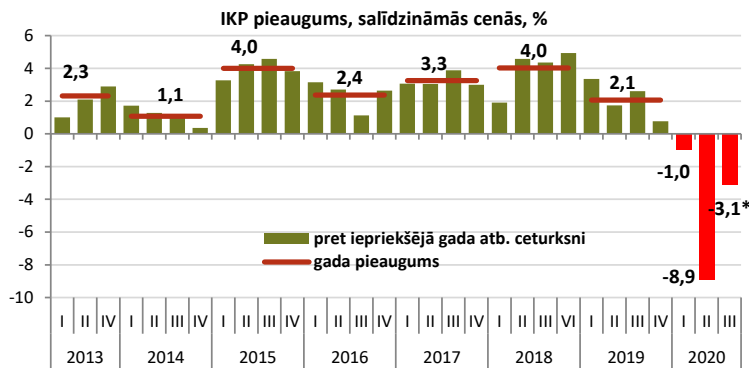
Nr. 9

Finanšu ministrija

Galvenie makroekonomiskie rādītāji	2019	Prognozes**			
		2020	2021	2022	2023
Iekšzemes kopprodukts (IKP)					
faktiskajās cenās (milj. eiro* un pieaugums, %)	30463	-7,4	6,5	5,3	5,2
salīdzināmās cenās (milj. eiro* un pieaugums, %)	27561	-7,0	5,1	3,1	3,1
IKP deflators* (gads pret gadu), %	2,4	-0,5	1,3	2,0	2,0
Patēriņa cenu indekss (gads pret gadu), %	2,8	0,2	1,2	2,0	2,0
Vidējā bruto mēneša darba samaksa, eiro un pieaugums faktiskajās cenās, %	1076	-1,0	3,0	5,0	5,0
Nodarbinātība, tūkst. iedzīvotāju un pieaugums, %	910	-4,4	0,6	1,0	-0,1
Bezdarba līmenis (gada vidējais), %	6,3	10,5	9,8	8,1	7,3
Preču un pakalpojumu eksports					
faktiskajās cenās (milj. eiro* un pieaugums, %)	18317	-14,8	7,7	4,6	5,7
salīdzināmās cenās (milj. eiro* un pieaugums, %)	17438	-10,3	6,5	3,0	4,0
Preču un pakalpojumu imports					
faktiskajās cenās (milj. eiro* un pieaugums, %)	18572	-16,3	9,0	6,3	6,5
salīdzināmās cenās (milj. eiro* un pieaugums, %)	18763	-11,5	6,8	3,2	3,4

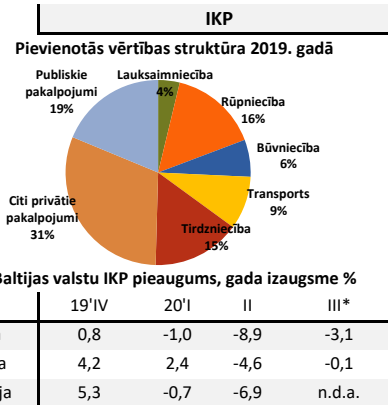
* Atbilstoši CSP 30.09.2020 veiktajām IKP laikrindas korekcijām, nemainot prognozes

** Prognozes izstrādātas 2020.gada jūnijā un ir ņemtas par pamatu Latvijas Vidēja termiņa budžeta ietvara 2021.-2023. gadam sagatavošanā

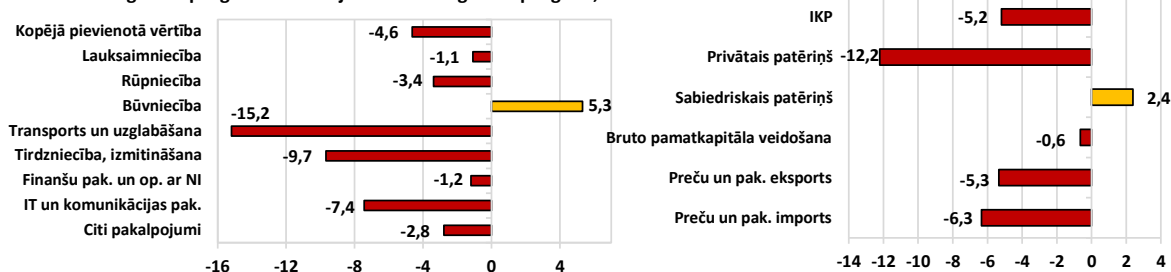


* IKP ātrais novērtējums

Latvijas ekonomikai atgūstoties no iepriekšējos mēnešos piedzīvotās COVID-19 krīzes, iekšzemes kopprodukts (IKP) šā gada trešajā ceturksnī uzrādīja nepieredzēti strauju kāpumu, attiecībā pret iepriekšējo ceturksni palielinoties par 6,6% pēc sezonāli un kalendāri izlīdzinātiem datiem. Salīdzinājumā ar pagājušā gada trešo ceturksni, IKP ir samazinājies – par 3,1%, taču kritums bijis gandrīz trīs reizes mazāks nekā iepriekšējā ceturksnī, kad ekonomika bija sarukusi par 8,9%. IKP ātrais novērtējums parāda, ka ražošanas nozares salīdzinājumā ar pagājušā gada attiecīgo ceturksni palielinājušās par 0,4%, bet būtiska loma bijusi arī pakalpojumu nozarēm, kur kritums gada griezumā – par 4,8%, - bijis divreiz mazāks nekā iepriekšējā ceturksnī. Pakalpojumu nozarēs pozitīvu rezultātu uzrādīja mazumtirdzniecība, kas palielinājās par 4,3%. Vienlaikus ar šiem pozitīvajiem rādītājiem, ekonomiskās attīstības perspektīvas atkal ir sākusi apdraudēt COVID-19 izplatība, daudzām Eiropas valstīm jau sākot noteikt ierobežojumus, kas neizbēgami ietekmēs ekonomikas attīstību. EK veidotais ESI konfidences indekss ES valstīm pēc piecu mēnešu kāpuma oktobrī vairs nav palielinājies, joprojām atpaliekot no ilgtermiņa vidējā rādītāja. Latvijā ESI indekss jau ir samazinājies, oktobrī pasliktinoties gan rūpnieku, gan būvnieku, gan pakalpojumu sektora uzņēmēju noskaņojumam.



IKP izaugsme no nozaru un izlietojuma puses, 2020.gadā 1.pusgads salīdzinājumā ar 2019.gada 1.pusgadu, %

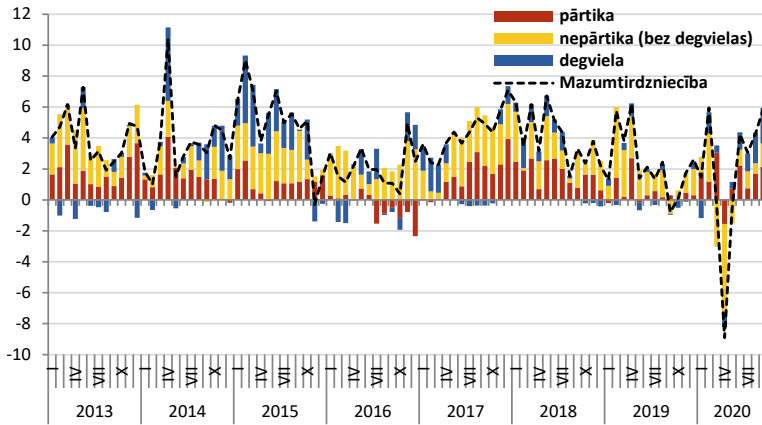


Ekonomikas lejupslīdī 2020.gada pirmajā pusē kopā noteica galvenokārt privātā patēriņa kritums, kas skaidrojams ar COVID-19 slimības izplatības ierobežošanai ieviestajiem pasākumiem, kuri būtiski samazināja iedzīvotāju ekonomisko aktivitāti. Vienlaikus investīciju apjoms gada pirmajā pusē samazinājies tikai par 0,6%, un tik niecīgu samazinājumu sekmēja pieaugums būvniecības nozarē par 5,3%. Eksporta apjomam samazinoties lēnāk nekā importa apjomam, pozitīvs devums gada pirmajā pusē bijis neto eksportam, un ekonomikas kritumu bremsēja arī sabiedriskā patēriņa pieaugums par 2,4%. No nozaru puses visbūtiskāk ekonomikas lejupslīdī ietekmēja kritums transporta nozarē par 15,2%, kā arī izmitināšanas un ēdināšanas nozarē par 38,7%, mākslas, izklaides un atpūtas nozarē par 27,9% un informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozarē par 7,4%. Samazinājumi gada pirmajā pusē bijuši arī visās pārējās pakalpojumu nozarēs, kā arī lauksaimniecībā un apstrādes rūpniecībā. Neliels apjoms pieaugums gada pirmajā pusē fiksēts tikai pārējā rūpniecībā - par 0,4% un valsts pārvaldē un aizsardzībā - par 1,4%, salīdzinot ar 2019.gada pirmo pusē.

Dati: CSP, Eurostat, LR Finanšu ministrija



Mazumtirdniecības apgrozījuma gada pieaugums pa grupām*, %



Mazumtirdniecība

Apgrozījuma struktūra 2019.g., %

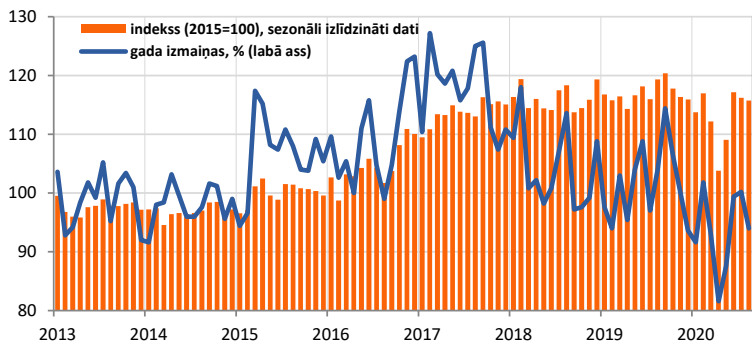


Gada pieaugumi, kalend.izl., 2020.g. janv.-sept.

Kopā	+1,6%	Nepārtika(bez degv.)	-0,7%
Pārtika	+3,2%	Degviela	+4,6%

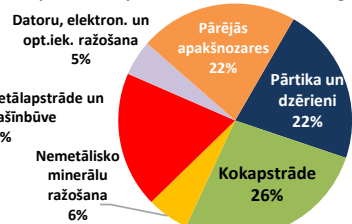
Š.g. septembrī Latvijas mazumtirdniecībā tika reģistrēts spēcīgs pieaugums, salīdzinot ar pērnā gada attiecīgo mēnesi mazumtirdniecības apjomiem salīdzināmās cenās palielinoties par 5,9%. Septembrī strauju kāpumu uzrādīja auto degviela, tās pārdošanas apjomiem gada griezumā palielinoties 13,4%, ko veicināja tās cenu samazināšanās krītošo naftas cenu ietekmē. Pārējo nepārtikas preču tirdzniecība septembrī palielinājusies par 3,5%, ko noteica spēcīgs māsaimniecības elektropreču, farmaceitisko piederumu, kā arī pulksteņu, juvelierizstrādājumu un citur neklasificētu jaunu preču pārdošanas apjomu pieaugums. Mazumtirdniecība pārtikas veikalos bijusi par 5,3% augstāka nekā pirms gada. Savukārt š.g. deviņos mēnešos kopā mazumtirdniecības nozares izaugsme joprojām bijusi vāja, veidojot 1,6%.

Rūpniecības produkcijas izlaides apjoms



Rūpniecība

Apstrādes rūpn. izlaides struktūra 2019. g., %

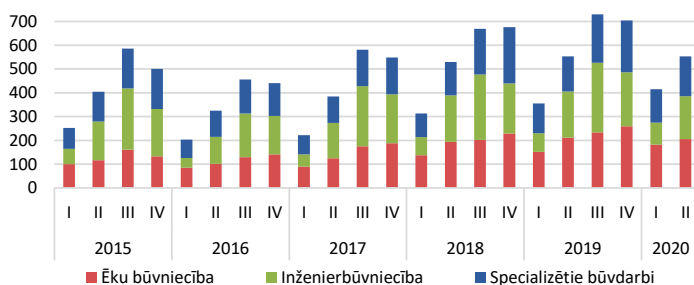


Rūpniecība, g/g, kalend.izl., 2020.g. janv.-aug.

Rūpn. kopā	-3,2%	Ieguves rūpn.	+4,4%
Apstr. rūpn.	-3,3%	Enerģētika	-4,4%

Pēc salīdzinoši labiem rūpniecības rezultātiem iepriekšējos divos mēnešos, kad ražošanas apjomi bija noturējušies iepriekšējā gada attiecīgā perioda līmenī, augustā saražotās produkcijas apjomi Latvijas rūpniecībā atkal saruka. Salīdzinot ar iepriekšējā gada augustu, rūpniecības kopējā izlaide samazinājās par 3,0%, ko noteica apjomu sarukums apstrādes rūpniecībā, kā arī elektroenerģijas un gāzes apgādē - par attiecīgi 1,5% un 11,7%. Neskatoties uz kopējo apstrādes rūpniecības apjomu kritumu, augustā līdzīgi kā jūlijā spēcīgu izaugsmi uzrādīja kokrūpniecība, tās apjomiem gada griezumā palielinoties par 6,9%, poligrāfijas un ierakstu reproducēšanas izlaide pieauga par 7,6%, papīra un papīra izstrādājumu ražošana - par 5,9%. Toties jau sesto mēnesi pēc kārtas sarūk gatavo metālizstrādājumu ražošana, augustā tās apjomi samazinoties par 8,2% un astoņos mēnešos kopā - par 4,7%. Vēl straujāku kritumu uzrādīja automobiļu un piekabju ražošana, augustā izlaidei sarūkot par 27,4% un astoņos mēnešos - par 25,4%. Metālapstrādes un mašīnbūves nozaru attīstību ietekmē situācija eksporta tirgos, ko pēdējā pusgada laikā nosaka koronavīruss un tā izplatības ierobežošanai ieviesto pasākumu kopums, kas smagi skāris autoražošanas nozari Eiropā un visā pasaulē. Būvniecības kritumu augustā uzrādīja arī iekārtu un ierīču remonta un uzstādīšanas apakšnozare, kuras izlaide bija par 18,1% zemāka nekā pirms gada. Savukārt citas lielākās apstrādes rūpniecības apakšnozares - pārtikas produktu ražošana - izlaide pēdējos mēnešos bijusi salīdzinoši stabila, augustā apakšnozares apjomiem samazinoties par 0,8%.

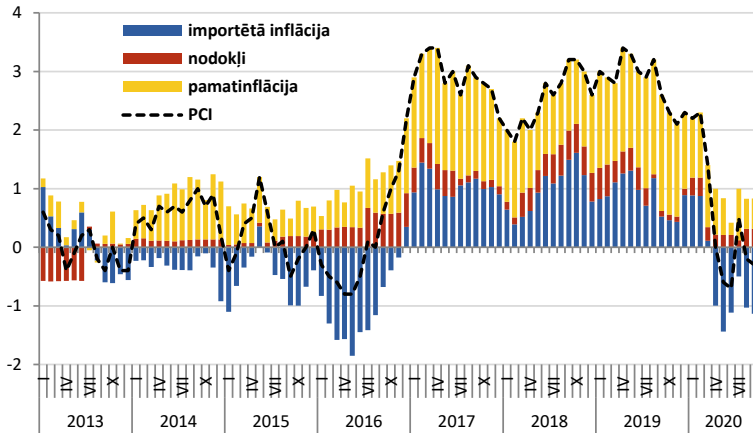
Būvniecības izlaides apjoms faktiskajās cenās, milj. eiro



Būvniecība

Pēc strauja būvniecības apjomu pieauguma š.g. pirmajā ceturksnī (+16,9% fakt. cenās) nozares izlaides kāpums otrajā ceturksnī sabremzējās, izlaidei saglabājoties iepriekšējā gada attiecīgā ceturksņa līmenī. Otrajā ceturksnī kritumu uzrādīja ēku būvniecība - par 2,5%, samazinoties dzīvojamā ēku, viesnīcu, rūpnieciskās ražošanas ēku un nolikta celtniecībai, kā arī inženierbūvniecība, kuras apjomi gada laikā saruka par 7,9%. Savukārt specializēto būvdarbu apjomi turpināja palielināties arī otrajā ceturksnī - par 13,9%. Š.g. otrajā ceturksnī izsniegtajās būvatļaujās paredzamā platība samazinājās par 20,9%, kas bija ievērojami straujāks sarukums nekā pirmajā ceturksnī reģistrētais 5,7% kritums. Tas liecina par ēku būvniecības apjomu iespējamu samazinājumu turpmākajos periodos, tikmēr nozares attīstību veicinās infrastruktūras projektu realizācija.

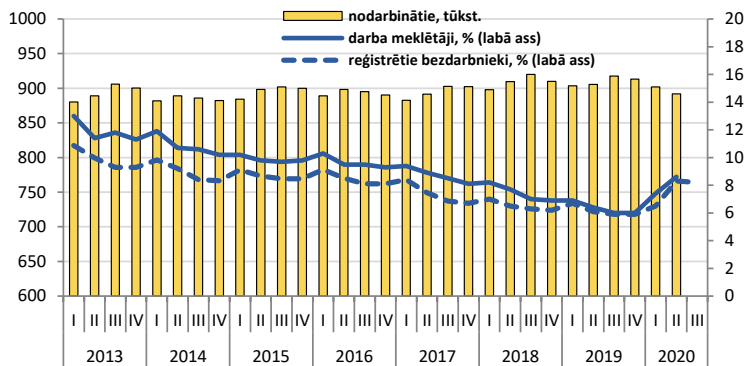
Gada inflācija sadalījumā pa avotiem, %



Inflācija

Vidējās patēriņa cenas 2020.gada septembrī saglabājās augusta līmenī, tomēr salīdzinājumā ar pērnā gada septembri patēriņa cenas samazinājās par 0,3%. Kopumā preču cenas griezumā samazinājās par 1,1%, ko lielā mērā ietekmēja degvielas, apģērbu un atsevišķu pārtikas preču cenu kritums, kamēr pakalpojumu cenas palielinājās par 1,7%. Līdzīgi kā iepriekšējos mēnešos, kad Latvijā bija fiksēta deflācija, septembrī lielāko devumu patēriņa cenu kritumā noteica degvielas cenu samazinājums par 11,6% saistībā ar būtisku cenu kritumu jēlnaftai, kas noteica arī gāzes un siltumenerģijas cenu sarukumu. Septembrī samazinājās arī elektroenerģijas cena - par 3,0%. Kopumā š.g. deviņos mēnešos patēriņa cenas bija par 0,5% augstākas nekā pirms gada. Ņemot vērā straujo degvielas, gāzes un siltumenerģijas cenu kritumu, kā arī uz ārvalstu tūristiem orientēto pakalpojumu cenu samazinājumu, sagaidāms, ka deflācija Latvijā saglabāsies arī oktobrī un novembrī.

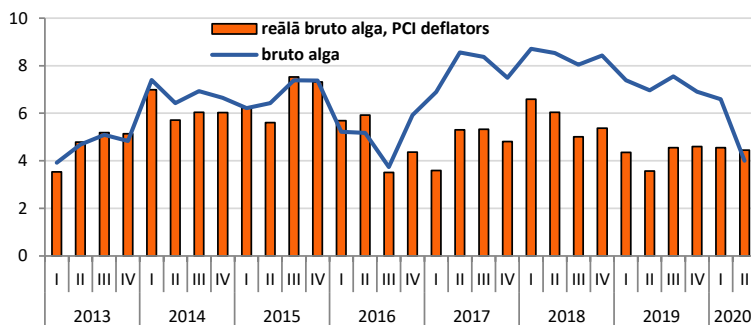
Bezdarba līmenis, % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem



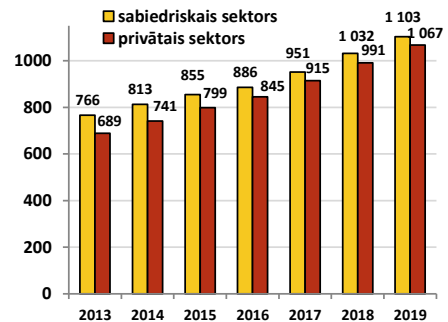
Nodarbinātība

COVID-19 krīzes ietekme atspoguļojās jau šā gada 1.ceturkšņa darba tirgus datus, kad tautsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju skaits bija par 0,2% mazāks nekā pirms gada, bet 2. ceturksnī nodarbināto skaits bija samazinājies jau par 1,5%. Bezdarba līmenis pēc darbaspēka apsekojuma 2.ceturksnī pieauga līdz 8,6% un bija par 2,2 procentpunktiem augstāks nekā pirms gada. Šāds bezdarba pieaugums tomēr ir vērtējams kā visai mērens, bezdarba līmenim atgriežoties tikai 2017.gada līmenī un tālu atpaliekot no 2009-2010.gada krīzes laikā sasniegtajiem augstumiem. Kā liecina Nodarbinātības valsts aģentūras dati, laikā no februāra beigām līdz jūnija beigām reģistrēto bezdarbnieku skaits palielinājās par 20 tūkstošiem jeb 34,4%, reģistrētā bezdarba līmenim pieaugot no 6,3% līdz 8,6%. Savukārt kopš jūlija bezdarba līmenis atkal samazinās, bezdarbnieku skaitam laikā līdz 31.oktobrī samazinoties par 11,1 tūkstošiem jeb par 14,2%. Oktobra beigās kopējais reģistrēto bezdarbnieku skaits bija 67,1 tūkstošis un bezdarba līmenis - 7,4% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, - par 1,7 procentpunktiem augstāks nekā pirms gada.

Algu pieaugums, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

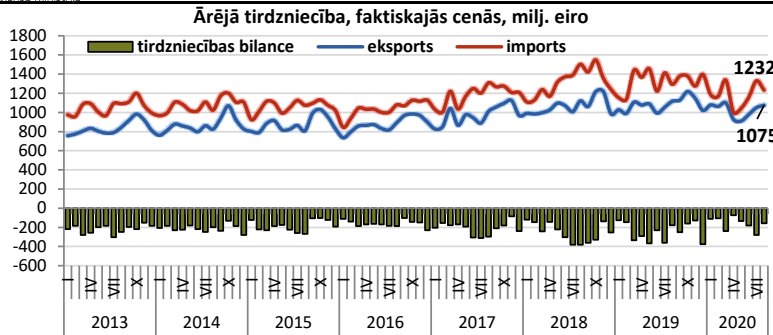


Darba samaksa, eiro



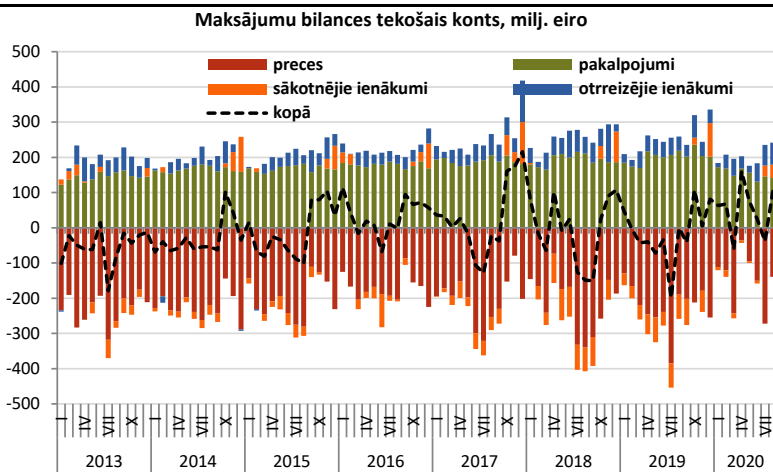
Mēneša vidējā bruto darba samaksa 2020.gada pirmajā ceturksnī, salīdzinot ar attiecīgo ceturksni pirms gada, bija palielinājusies par 6,6%, bet otrajā ceturksnī COVID-19 krīzes ietekmē pieaugums palēninājās līdz 3,9%. Aprīlī, salīdzinot ar 2019. gada aprīli, vidējā mēneša bruto darba samaksa pieauga par 3,6%, maijā gada pieauguma temps bija viszemākais - 2,5%, bet jūnijā tas pakāpās līdz 5,6%. Kopumā vidējā darba samaksa otrajā ceturksnī bija 1118 eiro, augstākai darba samaksai joprojām saglabājoties sabiedriskajā sektorā, kur tā bija 1138 eiro, bet privātajā sektorā vidējā alga veidoja 1108 eiro. Algu pieaugums otrajā ceturksnī sabiedriskajā un privātajā sektorā bija vienāds un veidoja 3,8%. Nozaru griezumā straujākie algu pieaugumi otrajā ceturksnī bija citu pakalpojumu (sabiedrisko org. darbība, datoru un mājsaimniecības piederumu remonts) nozarē - par 14,3% un profesionālo pakalpojumu nozarē - par 8,0%, savukārt izmitināšanās un ēdināšanas nozarē vidējā alga samazinājās par 16,5% un transporta nozarē - par 5,1%.

Dati: CSP, Eurostat, LR Finanšu ministrija, Latvijas Banka



Ārējā tirdzniecība		
Eksports 2020.g. I-VIII	Strukt.	Gada pieaugums
Kopā	100,0%	-3,2%
Pārtika	19,9%	1,4%
Mehānismi, elektroierīce	18,6%	10,1%
Koksne	17,3%	-9,1%
Metāli	8,8%	-5,0%
Ķīmiskās rūp. raž.	8,1%	1,6%
Satiksmes līdzekļi	5,0%	-26,7%
Minerālprodukti	4,3%	-23,1%
Plastmasa	3,6%	-0,2%
Pārējās preces	14,4%	-0,9%

Latvijas preču eksporta vērtība š.g. augustā bija par 3,7% mazāka nekā iepriekšējā gada augustā, tādējādi Latvijas preču eksports gada griezumā ir samazinājies jau sesto mēnesi pēc kārtas. Tajā pašā laikā kopš jūnija eksporta samazinājums veidojis vien dažus procentus, pretstatā 15% kritumam š.g. aprīlī un maijā, liecinot, ka pandēmijas negatīvā ietekme pakāpeniski sarūk. Turklāt salīdzinājumā ar iepriekšējo mēnesi Latvijas preču eksporta vērtība pēdējos trīs mēnešus uzrādījusi pieaugumu. Latvijas preču eksporta vērtība š.g. augustā veidoja 1075 milj. eiro, kas kopumā atbilst pirms COVID-19 krīzes līmenim š.g. sākumā, kā arī pērnā gada vidējam līmenim. Tādējādi var secināt, ka Latvijas preču eksports ir samērā labi pārvarējis pandēmijas pirmo vilni. Š.g. pirmajos astoņos mēnešos salīdzinājumā ar attiecīgo periodu pērn preču eksports samazinājās par 3,2%. Straujāks eksporta kritums fiksēts satiksmes līdzekļu preču grupā, kur eksporta vērtība bija par 26,7% zemāka nekā pirms gada, ko noteica automobiļu reeksporta kritums. Būtiski samazinājās arī minerālproduktu eksports (-23,1%), ko ietekmēja naftas pārstrādes produktu eksporta samazinājums kritiķo naftas cenu un pārvadāto apjomu dēļ. Papildus tam šo preču grupu negatīvi ietekmēja elektroenerģijas eksporta samazinājums. Par 9,1% samazinājās koka un koka izstrādājumu eksports. Preču imports š.g. augustā samazinājās par 4,8%, bet astoņos mēnešos kopumā kritums veido 9,8%. Preču importam samazinoties straujāk par eksportu, preču ārējās tirdzniecības deficīts š.g. astoņos mēnešos samazinājās par 752 milj. eiro līdz 1279 milj. eiro.



Teškoais konts

Š.g. augustā Latvijas maksājumu bilances tekošajā kontā bija fiksēts pārpalikums 103 milj. eiro apmērā pretstatā 1 milj. eiro deficītam pērnā gada augustā. Bilances uzlabojumi fiksēti visos tekošā kontā apakškontos, izņemot pakalpojumu kontu. Preču importa vērtībai samazinoties straujāk par preču eksportu, preču konta deficīts saruka par 51 milj. eiro. Savukārt pakalpojumu kontā vērojama pretēja situācija - pakalpojumu eksports samazinājās būtiski straujāk par importu, tādējādi konta pārpalikums š.g. augustā bija par 78 milj. eiro mazāks nekā pērn. Tomēr pakalpojumu konta pārpalikums 141 milj. eiro apmērā nosedza preču konta 139 milj. eiro deficītu. Sākotnējo ienākumu konta pārpalikums palielinājās par 107 milj. eiro, ko noteica zemāks izmaksāto dividendu apjoms ārvalstu investoriem. Savukārt otrreizējo ienākumu konta pārpalikums bija par 23 milj. eiro lielāks nekā pērnā gada augustā, ko labvēlīgi ietekmēja zemākas Latvijas iemaksas ES budžetā. Š.g. astoņos mēnešos kopumā tekošā konta pārpalikums bija 395 milj. eiro, ko galvenokārt ietekmēja preču ārējās tirdzniecības bilances uzlabojums un zemāks izmaksāto dividendu apjoms ārvalstu investoriem.

Galvenie rādītāji, gada izaugsme (ja nav norādīts citādi)

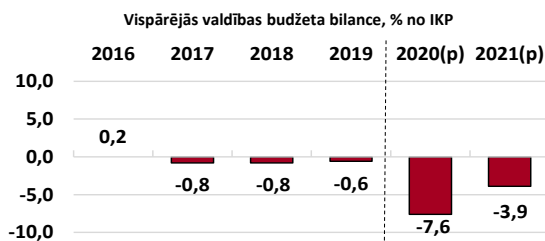
	18'II	III	IV	19'I	II	III	IV	20'I	II	III*
IKP, salīdzināmās cenās, %	4,6	4,4	4,9	3,4	1,7	2,6	0,8	-1,0	-8,9	-3,1
IKP, faktiskās cenās, %	8,5	8,6	9,2	7,0	4,6	4,8	2,2	0,0	-9,9	n.d.a.
Inflācija, %	2,4	2,9	2,9	2,9	3,3	2,9	2,2	1,9	-0,4	0,0
Vidējā bruto darba samaksa, %	8,5	8,0	8,4	7,4	7,0	7,5	6,9	6,6	4,0	n.d.a.
Reālā alga, PCI deflators, %	6,1	5,1	5,5	4,5	3,7	4,6	4,7	4,7	4,4	n.d.a.
Nodarbināto skaits, %	2,0	1,9	0,8	0,6	-0,4	-0,2	0,4	-0,2	-1,5	n.d.a.
Bezdarbs, %	7,7	7,0	6,9	6,9	6,4	6,0	6,0	7,4	8,6	n.d.a.
Produktivitāte, %	2,5	2,4	4,1	2,7	2,2	2,9	0,4	-0,8	-7,5	n.d.a.
Mazumtirdzniecība, %	5,0	3,0	2,7	3,5	3,2	1,0	1,5	2,2	-1,6	4,4
Rūpniecība, %	0,2	2,9	0,9	-0,8	1,4	2,5	0,0	-2,3	-5,1	n.d.a.
Preču eksports, %	14,7	7,9	7,3	5,2	-1,1	3,4	-1,0	3,7	-10,8	n.d.a.
Preču imports, %	11,7	14,2	12,3	7,3	4,9	-5,2	-2,2	-1,0	-20,8	n.d.a.
Tirdzniecības bilance, milj. eiro	-664,1	-1124,2	-723,7	-606,6	-886,6	-789,0	-665,8	-453,6	-387,4	n.d.a.
Teškoais konts, % no IKP	1,6	-5,6	2,8	0,0	-1,9	-3,0	2,4	1,0	3,8	n.d.a.

* IKP ātrās novērtējums

Dati: CSP, Eurostat, LR Finanšu ministrija, Latvijas Banka

Atbilstoši 2020. gada oktobra notifikācijas rezultātiem Latvijas vispārējās valdības budžeta deficīts 2019. gadā bija 174,2 milj. eiro jeb 0,6 % no IKP, kas salīdzinājumā ar 2018. gadu ir zemāks par 0,2 pp, uzlabojoties vietējās valdības budžeta bilancei. Atbilstoši Finanšu ministrijas novērtējumam vispārējās valdības budžeta deficīts 2020. gadam tiek prognozēts 7,6% no IKP, kas ir būtiski augstāks nekā bija plānots likumā "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2020., 2021. un 2022. gadam", kad Covid-19 izplatība netika prognozēta.

Lai mazinātu inficēšanas izplatības sekas uz tautsaimniecību valdība ir apstiprinājusi atbalsta pasākumus 3,1 mlrd. eiro apmērā jeb 11,1% no IKP, kur tieša negatīva ietekme uz vispārējās valdības budžeta bilanci ir 1,2 mlrd. eiro jeb 4,3% no IKP un līdz šā gada 20. septembrim faktiskā ietekme uz bilanci ir novērtēta 0,7 mlrd. eiro apmērā.



Pēc Eiropas kontu sistēmas (EKS) metodoloģijas

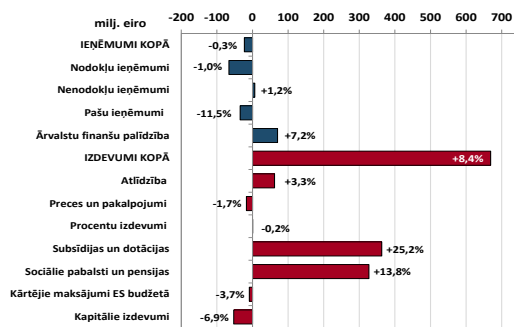
	Konsolidētais kopbudžets			
	2019.gada I-IX izpilde, milj. eiro	2020.gada I-IX izpilde, milj. eiro	2020./2019.g. izmaiņas, milj. eiro	2020./2019.g. izmaiņas, %
Kopbudžeta ieņēmumi un izdevumi				
KONSOLIDĒTAIS KOPBUDŽETS				
Ieņēmumi	8441,2	8418,4	-22,7	-0,3%
Izdevumi	7919,6	8588,6	669,0	8,4%
Finansiālā bilance	521,6	-170,1	-691,7	
VALSTS KONSOLIDĒTAIS BUDŽETS*				
Ieņēmumi	7005,6	7065,4	59,8	0,9%
Izdevumi	6597,6	7346,6	749,1	11,4%
Finansiālā bilance	408,0	-281,2	-689,2	
Valsts pamatbudžets				
Ieņēmumi	4804,0	4864,7	60,7	1,3%
Izdevumi	4675,4	5200,0	524,6	11,2%
Finansiālā bilance	128,6	-335,3	-464,0	
Valsts speciālais budžets				
Ieņēmumi	2240,1	2236,3	-3,9	-0,2%
Izdevumi	1992,7	2218,0	225,3	11,3%
Finansiālā bilance	247,4	18,3	-229,1	
PAŠVALDĪBU KONSOLIDĒTAIS BUDŽETS**				
Ieņēmumi	2133,6	2079,1	-54,5	-2,6%
Izdevumi	2020,0	1968,0	-52,1	-2,6%
Finansiālā bilance	113,6	111,1	-2,5	

Pēc naudas plūsmas metodoloģijas

*Ieskaitot atvasinātās publiskās personas un ziedojumus, dāvinājumus

**Ieskaitot ziedojumus un dāvinājumus

Konsolidētā kopbudžeta ieņēmumu un izdevumu izmaiņas 2020.gada I-IX, salīdzinot ar 2019.gada I-IX, milj. eiro un %



Atbilstoši Valsts kases publicētajai informācijai konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi 2020. gada deviņos mēnešos bija 8418,4 milj. eiro, bet izdevumi veikti 8588,6 milj. eiro apmērā, tādējādi kopbudžetā izveidojās 170,1 milj. eiro deficīts un situācija būtiski atšķiras no 2019. gada, kad kopbudžetā attiecīgajā periodā bija 521,6 milj. eiro pārpalikums. Kopbudžeta bilance pasliktināšanos, salīdzinot ar deviņiem mēnešiem pērn, noteica zemāki nodokļu ieņēmumi pārskata perioda, savukārt valdības apstiprinātie atbalsta pasākumi Covid-19 seku mazināšanai un pieaugums sociālo pabalstu izdevumos veicināja kopbudžeta izdevumu straujāku palielināšanos.

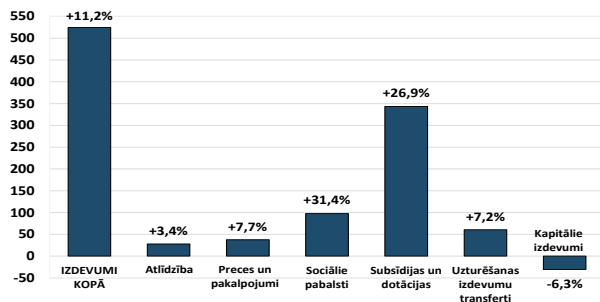
Konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi šā gada deviņos mēnešos saņemti par 22,7 milj. eiro jeb 0,3% mazāk kā pērn attiecīgajā periodā, ko galvenokārt ietekmēja nodokļu ieņēmumu (6555,2 milj. eiro) samazināšanās par 66,1 milj. eiro jeb 1,0%.

Nodokļu ieņēmumi ir atkarīgi no ekonomiskās situācijas valstī un Covid-19 izplatības mazināšanai noteiktie ierobežojumi smagi skāra vairāku nozaru darbību. Lielākais nodokļu ieņēmumu samazinājums kopumā ir tādās nozarēs kā izmītināšana un ēdināšanas pakalpojumi, transports un uzglabāšana, māksla, izklaide un atpūta. Nodokļu ieņēmumus šogad ietekmē arī apstiprinātais atbalsts uzņēmumiem un privātpersonām, kas izpaužas aprēķināto nodokļu samaksas termiņu pagarinājumos ar atmaksas termiņu līdz pat trim gadiem. 2020.gada deviņos mēnešos kopbudžeta nodokļu ieņēmumi par 573,7 milj. eiro jeb 8% atpalika no deviņu mēnešu plāna. No plāna atpaliek faktiski visu nodokļu ieņēmumi, izņemot iedzīvotāju ienākuma nodokļi (IIN), kas saņemti 41,5 milj. eiro jeb 3,3% virs plānotā. Tas skaidrojams ar augsto plāna pārpildi janvārī-februārī, ko veidoja augšais darba ienākumu līmenis 2020. gada sākumā, kad vēl Covid-19 situācija nebija attīstījusies, tāpat arī norēķini gada sākumā par 2019. gada decembrī veiktajiem dividendu maksājumiem. Lielākā plāna neizpilde kopbudžetā ir PVN, ieņēmumos saņemot par 284,3 milj. eiro jeb 13,5% mazāk kā plānots.

Konsolidētā kopbudžeta izdevumi pārskata periodā veikti par 669,0 milj. eiro jeb 8,4% lielākā apmērā kā pērn, veidojot 8588,6 milj. eiro. Izdevumu palielināšanos ietekmēja par 363,2 milj. eiro jeb 25,2% augstāki izdevumi subsīdijām un dotācijām (1803,1 milj. eiro), kā arī sociālajiem pabalstiem (2694,5 milj. eiro) pieaugot par 327,2 milj. eiro jeb 13,8%. Augstākas subsīdijas un dotācijas noteica 100 milj. eiro piešķiršana finanšu institūcijai *ALTUM*, lai izsniegtu aizdevumus un nodrošinātu finansējumu ar garantijām Covid-19 krīzes skartajiem saimnieciskās darbības veicējiem. Nozīmīgi pieaugušas subsīdijas un dotācijas veselības nozarei, kas saistīts ar Covid-19 aizsardzības līdzekļu un vienreizējo materiālu iegādi.

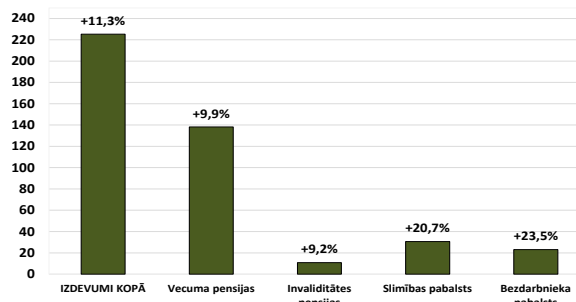
Atsevišķās pozīcijās kopbudžetā janvārī-septembrī ir vērojams izdevumu samazinājums salīdzinot ar attiecīgo periodu pērn. Izdevumi precēm un pakalpojumiem samazinājās par 17,1 milj. eiro jeb 1,7%, bet kapitālie izdevumi samazinājās par 52,8 milj. eiro jeb 6,9%. Šo izdevumu samazinājums pamatā vērojams pašvaldību budžetā.

Dati: Valsts kase, Finanšu ministrija, Eurostat, Latvijas Vispārējās valdības budžeta plāna projekts 2021.gadam

Pamatbudžeta izdevumu izmaiņas
 2020. gada I-IX, salīdzinot ar 2019. gada I-IX, milj. eiro un %


Atbilstoši Valsts kases publicētajai informācijai deviņos mēnešos pamatbudžetā veidojas 335,3 milj. eiro deficīts, kamēr pērn attiecīgajā periodā bija 259,3 milj. eiro pārpalikums. Valsts pamatbudžeta ieņēmumi šā gada deviņos mēnešos sasniedza 4864,7 milj. eiro un salīdzinot ar 2019. gada janvāri-septembri ieņēmumi palielinājās par 60,7 milj. eiro jeb 1,3%. Lielāko ieņēmumu pieaugumu nodrošināja uzņēmumu ienākuma nodokļa (UIN) ieņēmumi, kas salīdzinājumā ar 2019. gadu ir pieauguši par 140,8 milj. eiro, ārvalstu finanšu palīdzības ieņēmumu kāpums par 70,0 milj. eiro jeb 7,3% un nenodokļu ieņēmumu pieaugums par 8,3 milj. eiro jeb 1,8%. Šā gada deviņos mēnešos UIN ieņēmumu palielinājums skaidrojams ar zemo UIN ieņēmumu apjomu pērn UIN reformas rezultātā, ko veicināja gan augstais atmaksu apmērs, gan līdz reformai gūtās peļņas būtiskie apmēri, par kuras sadali nodoklis netiek piemērots. Nenodokļu ieņēmumu plāns valsts pamatbudžetā pārskata periodā tika pārsniegts par 20,7 milj. eiro jeb 4,7%. Virspilna ieņēmumus kopumā nodrošināja pamatā vienas valsts kapitālsabiedrības lielāki dividendu maksājumi, tomēr atsevišķu nodevu ieņēmumi būtiski atpalika no plānotā. Piemēram, valsts nodevas par valsts sniegto nodrošinājumu un juridiskajiem un citiem pakalpojumiem saņemtas par 10,7 milj. eiro jeb 17,3% mazāk apmērā kā plānots ko teica ieviesti ierobežojumi pavasarī, pagarinot personu apliecinošo dokumentu derīguma termiņus un tādējādi izsniedzot mazāk dokumentu, kā arī samazinot konsulāros pakalpojumus.

Tikmēr šā gada deviņos mēnešos nozīmīgs pieaugums vērojams pamatbudžeta izdevumos, pieaugot par 524,6 milj. eiro jeb 11,2%. Valsts pamatbudžeta izdevumu pieaugumu noteica Covid-19 seku mazināšanai novirzītais finansējums, tāpat arī augstāki izdevumi veselības nozares finansēšanai. Galvenokārt izdevumu pieaugumu valsts pamatbudžetā nodrošināja subsīdiju un dotāciju kāpums par 343,2 milj. eiro jeb 26,9%, lielā mērā novirzot līdzekļus finanšu institūcijai ALTUM un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrai, lai īstenotu aizdevumu, garantiju un subsīdēto darba vietu ieviešanu īstenojot valdības apstiprinātās pasākumus Covid-19 seku mazināšanai. Valsts pamatbudžetā straujā pieaugums bijis arī sociālo pabalstu izdevumos par 97,5 milj. eiro jeb 31,4%, kas saistīts ar dīkstāves pabalstu izmaksu 53,6 milj. eiro apmērā un jūlijā mēnesi izmaksātiem 17 milj. eiro bezdarbnieku pabalstiem no valsts pamatbudžeta.

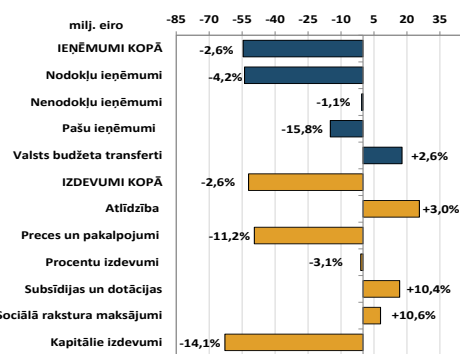
Speciālā budžeta izdevumu izmaiņas
 2020. gada I-IX, salīdzinot ar 2019. gada I-IX, milj. eiro un %


Atbilstoši Valsts kases publicētajai informācijai šā gada deviņos mēnešos valsts speciālā budžetā bija 18,3 milj. eiro pārpalikums, kurā apmērs pret 2019. gada janvāri-septembri sarucis par 229,1 milj. eiro.

Valsts speciālā budžeta ieņēmumi šā gada deviņos mēnešos saņemti aptuveni iepriekšējā gada līmenī (-0,2%), savukārt, valsts speciālajā budžetā vērojams nozīmīgs pieaugums izdevumos. Izdevumi pieauga par 225,3 milj. eiro jeb 11,3%. Jāatzīmē, ka izdevumi pensijām šā gada deviņos mēnešos, ņemot vērā pērn oktobrī veikto indeksāciju, palielinājušies par 151,0 milj. eiro jeb 9,7% un kopumā atbilst plānotajam līmenim. Savukārt izdevumi pārējiem pabalstiem pārskata periodā palielinājās par 72,9 milj. eiro jeb 17,3%, veidojot 494,5 milj. eiro. Nozīmīgs pieaugums bijis izdevumiem bezdarbnieka un slimības pabalstiem.

Izdevumi bezdarbnieku pabalstiem šā gada deviņos mēnešos veikti par 23,0 milj. eiro jeb 23,5% lielākā apmērā kā pērn janvāri-septembrī. Ņemot vērā, ka jūlijā 17 milj. eiro bezdarbnieka pabalstiem tika izmaksāti no valsts pamatbudžeta, bezdarbnieka pabalsti pieauga par 40 milj. eiro jeb 40,7%. Atbilstoši Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) datiem reģistrētais bezdarba līmenis septembra beigās bija 7,7% jeb 70 306 bezdarbnieki, kas ir par 34% vairāk, salīdzinot ar 2019. gada attiecīgo periodu.

Izdevumi slimības pabalstiem valsts speciālajā budžetā veikti par 30,6 milj. eiro jeb 20,7% vairāk kā pērn janvāri-septembrī. Atbilstoši valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) datiem septembrī par 19% palielinājās slimības pabalstu saņēmēju skaits, un vidējā apdrošināšanas iemaksu alga pabalstu saņēmējiem šogad janvāri-septembrī vidēji bijusi par vairāk kā 10% augstāka kā pērn, tāpat janvāri-septembrī par 9% pieaudzis vidējais dienu skaits, par ko tiek veikta apmaksā, tādējādi ietekmējot arī kopējo apmaksāto dienu skaitu.

Pašvaldību budžeta ieņēmumu un izdevumu izmaiņas
 2020. gada I-IX, salīdzinot ar 2019. gada I-IX, milj. eiro un %


Atbilstoši Valsts kases datiem 2020. gada deviņos mēnešos konsolidētajā pašvaldību budžetā gan ieņēmumi, gan izdevumi samazinājušies līdzīgā apmērā - par 2,6%, tādējādi nodrošinot 111,1 milj. eiro pārpalikumu.

Šā gada deviņos mēnešos konsolidētā pašvaldību budžetā, salīdzinot ar pērnā gada attiecīgo periodu, ieņēmumi samazinājušies par 54,5 milj. eiro, jeb 2,6%, veidojot 2079,1 milj. eiro. Ieņēmumu samazinājumu galvenokārt ietekmēja iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) ieņēmumu samazinājums pašvaldības budžetā par 37,1 milj. eiro jeb 3,4%. Kopējo ieņēmumu mazināšanos noteica arī nekustamā īpašuma nodokļa (NĪN) ieņēmumi, kas sarukuši par 8,3 milj. eiro jeb 4,4%. Tas skaidrojams ar iespēju atlikt

Dati: Valsts kase

NĪN maksājumus 2020. gada ietvaros, kas ir viens no ieviestajiem atbalsta pasākumiem Covid-19 seku mazināšanai. Covid-19 ietekmē par 14,9 milj. eiro jeb 15,8% ir samazinājušies arī pašvaldību pašu ieņēmumi, samazinoties ieņēmumiem no maksām par izglītību, tai skaitā interešu izglītību, telpu nomas un bijēšu realizācijai.

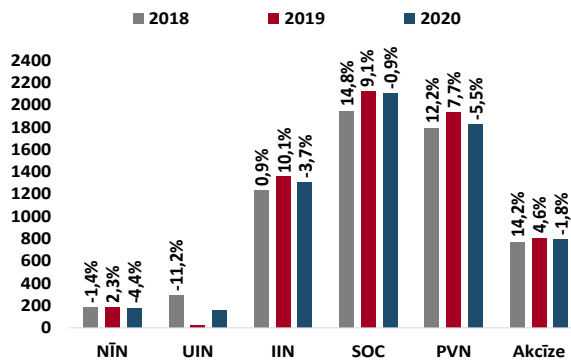
Konsolidētā pašvaldību budžeta izdevumu līmenis šā gada deviņos mēnešos sarucis par 52,1 milj. eiro jeb 2,6% pret attiecīgo periodu pērn, veidojot 1968,0 milj. eiro. Samazinājums skaidrojams ar kapitālo izdevumu sarukumu par 62,8 milj. eiro jeb 14,1%. Kapitālie izdevumi ES fondu projektu īstenošanai samazinājās par 10,8 miljoniem eiro un pašvaldību pamatfunkciju realizācijai – par 52,1 miljoniem eiro. Ja kapitālo izdevumu samazinājums ES fondu projektiem ir skaidrojams ar 2014.–2020. gada investīciju cikla noslēgšanos, tad izdevumu samazināšanos pamatfunkciju nodrošināšanai galvenokārt noteica aizņemšanās ierobežojumi. Savukārt, preču un pakalpojumu izdevumi pašvaldību budžetā sarukuši par 49,5 milj. eiro jeb 11,2% pret attiecīgo periodu pērn, veidojot 393,1 milj. eiro, kas skaidrojams ar ēdināšanas izdevumu samazinājumu valsts un pašvaldību aprūpē esošo personu uzturēšanai. Izdevumu sarukums vērojams arī komandējumu un darba braucieniem, transporta pakalpojumiem iestāžu vajadzībām, degvielai, izdevumiem par siltumenerģiju, tai skaitā apkuri, kurināmā krājumem, materiāliem, energoresursiem un citās pozīcijās.

Turpreti izdevumi atbildzībai pieauguši par 25,7 milj. eiro jeb 3,0%. Pieauga arī subsīdijas un dotācijas par 16,7 milj. eiro jeb 10,4%. Pieaugumu nodrošināja subsīdijas un dotācijas komersantiem sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanai. Sociālā atbalsta pasākumu izdevumi auguši par 8,0 milj. eiro jeb 10,6%, kas skaidrojams ar izdevumu pieaugumu pabalstiem par ēdināšanu un aprūpi mājās un garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai un citai sociālajai palīdzībai iedzīvotājiem. Izdevumi auguši arī samaksai par ilgstošas sociālās aprūpes un rehabilitācijas institūciju sniegtajiem pakalpojumiem.

	Konsolidētā kopbudžeta nodokļu ieņēmumi			Nodokļi	
	2019.gada I-IX izpilde, milj. eiro	2020. gada I-IX izpilde, milj. eiro	2020./2019.g. izmaiņas, milj.eiro	2020./2019.g. izmaiņas, (%)	2020.gada izpilde no perioda plāna (%)
Kopbudžeta nodokļu ieņēmumi	6621,2	6555,2	-66,1	-1,0%	92,0%
Sociālās apdrošināšanas iemaksas	2123,1	2103,4	-19,8	-0,9%	93,8%
<i>Valsts speciālajā budžetā</i>	<i>2049,0</i>	<i>2032,6</i>	<i>-16,3</i>	<i>-0,8%</i>	<i>93,8%</i>
<i>1% veselības finansēšanai pamatbudžetā</i>	<i>73,5</i>	<i>70,7</i>	<i>-2,8</i>	<i>-3,8%</i>	<i>94,8%</i>
Pievienotās vērtības nodoklis	1930,8	1825,0	-105,8	-5,5%	86,5%
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	1357,8	1307,5	-50,4	-3,7%	103,3%
<i>Valsts pamatbudžetā</i>	<i>272,2</i>	<i>258,9</i>	<i>-13,3</i>	<i>-4,9%</i>	<i>102,3%</i>
<i>Pašvaldību pamatbudžetā</i>	<i>1085,6</i>	<i>1 048,5</i>	<i>-37,1</i>	<i>-3,4%</i>	<i>103,5%</i>
Akcīzes nodoklis	805,9	791,6	-14,3	-1,8%	87,8%
Uzņēmumu ienākuma nodoklis	20,5	161,2	-	-	77,5%
Nekustamā īpašuma nodoklis	186,0	177,7	-8,3	-4,4%	92,0%
<i>Informatīvi:</i>					
<i>Sociālās apdrošināšanas iemaksas valsts fondēto pensiju shēmā</i>	<i>438,6</i>	<i>427,9</i>	<i>-10,7</i>	<i>-2,5%</i>	<i>-</i>

ieņēmumu samazinājums bijis būvniecības, nekustamo īpašumu, kā arī izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozarēs. Būvniecības nozares kopējo nodokļu ieņēmumu samazināšanās saistīta ar reversās PVN maksāšanas kārtības atcelšanu būvmateriāliem no 2020.gada 1.janvāra, kas ietekmēja PVN atmaksu pieaugumu.

Kopbudžeta nodokļu ieņēmumu izmaiņas 2020.gada I-IX, milj.eiro un % pret iepriekšējo gadu



Kopbudžeta nodokļu ieņēmumos šā gada deviņos mēnešos saņemti 6555,2 milj. eiro, kas ir par 66,1 milj. eiro jeb 1,0% mazāk kā 2019. gada attiecīgajā periodā. Nodokļu ieņēmumu samazināšanās ietekmēja ne tikai ekonomiskās aktivitātes sarukums, bet arī apstiprinātais atbalsts uzņēmumiem un privātpersonām, kas izpaužas aprēķināto nodokļu samaksas termiņu pagarinājumos ar atmaksas termiņu līdz pat trim gadiem. Galvenokārt, nodokļu ieņēmumi šogad samazinājušies krīzes vissmagāk skartajās nozarēs - izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi, transports un uzglabāšana, māksla, izklaide un atpūta.

Pievienotās vērtības nodokļa (PVN) ieņēmumiem bijis vislielākais kritums, salīdzinot ar 2019. gada deviņiem mēnešiem, par 105,8 milj. eiro jeb 5,5%. Lielākais PVN

šā gada deviņos mēnešos valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas ir 2103,4 milj. eiro, kas ir par 19,8 milj. eiro jeb 0,9 % mazāk nekā 2019.gada attiecīgajā periodā, kas saistīts ar situāciju darba tirgū, kur bezdarba līmenis šogad būtiski pārsniedz 2019. gada līmeni. IIN ieņēmumi 2020.gada deviņos mēnešos samazinājās par 50,4 milj. eiro jeb 3,7%, nekā 2019.gada janvārī-septembrī, veidojot 1307,5 milj. eiro un tas bija iepriekš plānots. Ieņēmumi sarukuši, ņemot vērā ar IIN neapliekamā minimuma celšanu nodarbinātajiem un pensionāriem, tāpat šogad pieauguši atvieglojumi par apgādībā esošām personām, attiecīgi samazinot ar IIN apliekamo bāzi. Tāpat ir būtiski samazinājušies ieņēmumi no dividendēm.

Akcīzes nodokļa ieņēmumi šā gada deviņos mēnešos ir 791,6 milj. eiro, kas ir par 14,3 milj. eiro jeb 1,8% mazāk, salīdzinot ar 2019.gada deviņiem mēnešiem. Ieņēmumi samazinājušies visās preču grupās, izņemot naftas produktus un pārējās akcīzes preces (kafija, bezalkoholiskie dzērieni, elektronisko cigarešu uzpildes šķidrumi). Lielākais samazinājums bija akcīzes nodokļa ieņēmumiem no alkoholiskajiem dzērieniem par 10,9 milj. eiro, ko būtiski ietekmējuši Covid-19 izplatības dēļ ieviestie pārvietošanās, pulcēšanās un izklaides iespēju ierobežojumi. Savukārt ieņēmumi no akcīzes nodokļa naftas produktiem palielinājušies par 5,5 milj. eiro, ko sekmēja likmju palielināšana degvielai.

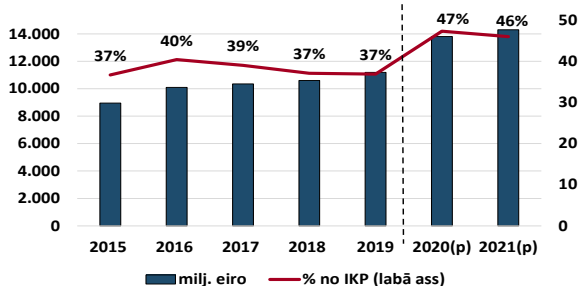
Turpretī, uzņēmumu ienākuma nodoklis (UIN), deviņos mēnešos palielinājās par 140,8 milj. eiro, sasniedzot 161,2 milj. eiro, ņemot vērā, ka UIN ieņēmumu līmenis pērn, pēc reformas ieviešanas, bija ļoti zems (2019.gada janvārī-septembrī 20,5 milj. eiro). Ja ņem vērā UIN ieņēmumu svārstības reformas rezultātā, visu pārējo nodokļu ieņēmumi šī gada deviņos mēnešos faktiski bija par 206,9 milj. eiro jeb 3,1% zemāki kā 2019. gada attiecīgajā periodā.

Vispārējās valdības parāds

Saskaņā ar Eurostat datiem vispārējās valdības parāds 2019.gada beigās sasniedza 11,2 miljrd. euro jeb 37% no iekšzemes kopprodukta. Kopš 2017.gada un līdz 2020.gada sākumam bija iezīmējies vispārējās valdības parāda stabilizēšanās un samazināšanās tendence attiecībā pret iekšzemes kopproduktu. Sagaidāms, ka vispārējās valdības parādā līmenis pieaugs līdz 47%, ņemot vērā ievērojamu aizņemšanās apjomu pieaugumu, ko izraisīja Covid-19 uzliesmojuma seku mazināšanai un ekonomikas atbalstam veicamo un plānoto pasākumu finansēšanas nepieciešamība.

Šā gada oktobrī starptautiskā kredītreitingu aģentūra *Fitch*, saglabājot Latvijas kredītreitingu esošajā "A-" līmenī, paaugstināja Latvijas kredītreitinga nākotnes vērtējumu no negatīva uz stabili. Kā noteicošo iemeslu kredītreitinga nākotnes novērtējuma maiņai *Fitch* norāda Covid-19 uzliesmojuma ierobežoto ietekmi uz Latvijas ekonomiku un valsts finansēm, ko veicināja efektīvi un operatīvi īstenotie atbalsta pasākumi Covid-19 uzliesmojuma seku mazināšanai un Latvijas ekonomikas noturība pret ārējiem satricinājumiem.

Vispārējās valdības parāds, milj. eiro un % no IKP



Pēc Eiropas kontu sistēmas (EKS) metodoloģijas

Dati: Valsts kase, Finanšu ministrija, Eurostat, Latvijas Vispārējās valdības budžeta plāna projekts 2021.gadam